

Tweede Kamerverkiezingen 2021

U kunt dit document gebruiken met als leerdoel om meer te weten en te begrijpen van de standpunten en lijsttrekkers van de politieke partijen (TK-verkiezingen 17 maart 2021).

*Een passende werkvorm is 'stam-expert'. U verdeelt de leerlingen in **expertgroepen**. Elke expertgroep krijgt 2 politieke partijen om zich in te verdiepen. Nadat de leerlingen tijd hebben gekregen om zich te verdiepen, worden ze verdeeld over nieuwe groepen die we **stamgroepen** noemen. Een stamgroep bevat dus verschillende experts. Samen wisselen ze de informatie uit over de politieke partijen. Liefst in eigen woorden en kernachtig samengevat. Eventueel noemen ze nog een aansprekend voorbeeld van de politieke partijen. Op deze manier krijgt iedereen toch alle lesstof mee, terwijl niet alles bestudeerd is.*

17 maart is het zo ver! Dan zijn er weer verkiezingen. Alle burgers van 18 jaar en ouder mogen dan stemmen op een politieke partij. Een derde van de jongeren die mogen stemmen, stemmen niet. Terwijl politiek ook jongeren aangaat. In het programma [Kies Wat](#) stimuleert Tim Hofman jongeren om te stemmen. [NPO](#) heeft een leuke informatieve pagina gemaakt over verkiezingen. Misschien even leuk om door te scrollen, net als deze pagina die speciaal gemaakt is voor de verkiezingen. Want wat weet jij al over politiek? Weet jij bijvoorbeeld al wat jij zou stemmen als je zou mogen stemmen? Welke partij past het best bij jou?

Om dat te bepalen zijn er stemhulpen gemaakt om je te helpen om een keuze te maken. Heb jij wel eens gebruik gemaakt van een stemhulp? Zo nee, hierbij een rijtje zodat je zelf kan kiezen welke jou het meest aanspreekt! Jouw mening vormen en je stem uitbrengen is namelijk erg belangrijk in een democratie. Zelfs als je nog niet mag stemmen is het natuurlijk goed om je alvast in 'stemmen' te verdiepen. Jong geleerd is oud gedaan!

Welke stemhulp kies jij?

- [De Stemwijzer](#)
- [Het Kieskompas](#)
- [De Stemchecker](#)
- [Check je Stem](#)
- [En een stemhulp per thema](#)
- [Podcast 'Kies Wat' per thema](#)

En voor als je je standpunt graag specifiek maakt op basis van dat je jongere bent, van voetbal houdt, islamitisch of christelijk bent, dan kan dat ook. De stemhulp is er zelfs in gamevorm. Je kunt je lol niet op! Er móet haast wel wat voor je bijzitten. Hierbij de stemhulp...

- ... [voor jongeren 1](#)
- ... [voor jongeren 2](#)
- ... [voor voetballiefhebbers](#)
- ... [voor moslims](#)
- ... [voor christenen](#)
- ... [in gamevorm](#)
- ... [als je telefonisch in gesprek wilt over de verkiezingen](#)

Have fun met jouw persoonlijke favoriete stemhulp!

Let op: niet alle stemhulpen zijn 'serieus', soms zijn ze gemaakt om te nemen met 'een korreltje zout'.

En, wat kwam eruit? Welke partij? En wat weet je over die partij? Hieronder zie je in een informatief blokje per partij waar de partij voor staat en wat de partij kenmerkt. Voor het eerste blokje tekst is de site van de partij zelf als bron geraadpleegd. Daarna volgt er in het grijs een blokje over de partij waarin naar voren komt dat de voordelen die de partij biedt, soms ook in het nadeel kunnen zijn voor de partij. Daaronder staan een aantal waarden van de partij, gevolgd door het electoraat van de partij. Het 'electoraat' zijn de mensen die mogen kiezen. De electoraat grafieken zijn gemaakt door [Stuk Rood Vlees](#).

Trouwens, je kunt ook dit [filmpje](#) kijken. Daar wordt in 3 minuten per partij uitgelegd waar de 13 grootste partijen voor staan! Daarnaast zijn er ook een boel kleine partijen, die nu nog geen zetels hebben in de Tweede Kamer maar die wel mee willen doen aan de verkiezingen. In dit [filmpje](#) kun je zien waar die kleine partijen voor staan.

Volkspartij voor Vrijheid en Democratie (VVD)

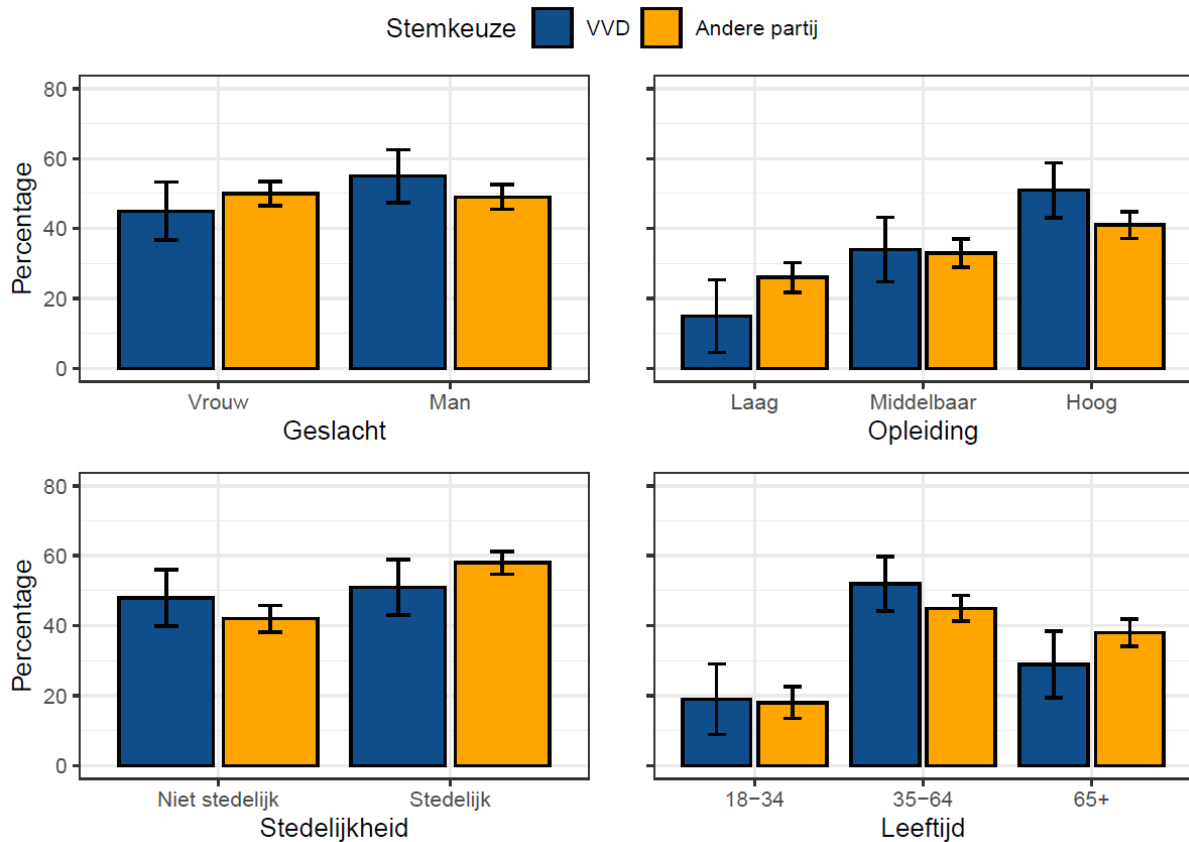

Lijsttrekker: Mark Rutte

De VVD is een liberale partij. Dat betekent dat ze zoveel mogelijk vrijheid willen voor iedereen in de samenleving, dat is een belangrijke kernwaarde. De VVD komt op voor de middenstand. Door zo min mogelijk regels kan iedereen in vrijheid zijn gang gaan. Een kleine overheid is belangrijk bij het liberalisme.

Liberalisme - economische vrijheid en eigen verantwoordelijkheid - vrijheid

Dit zijn de kiezers die op de VVD stemmen:

Vraag: zijn de kiezers van de VVD vaker van middelbare leeftijd dan gemiddeld bij andere partijen?

Christen Democratische Appel (CDA)

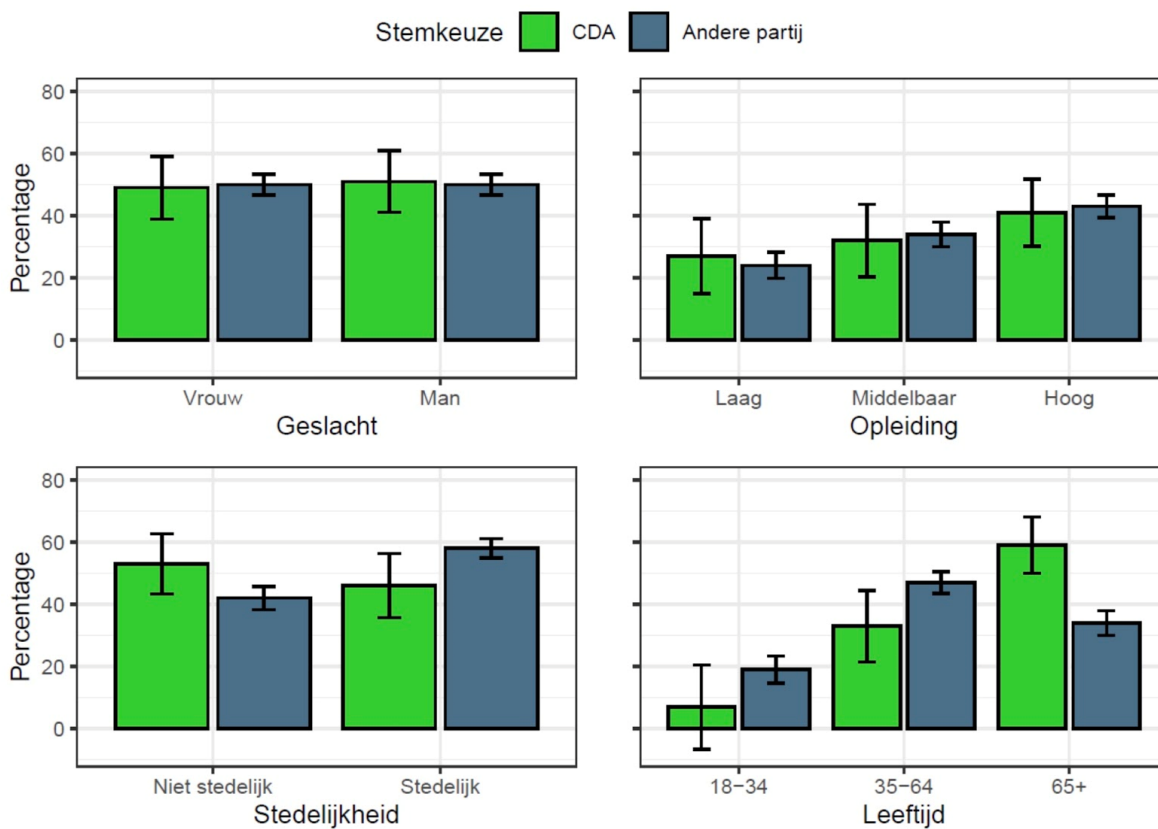

Lijsttrekker: Wopke Hoekstra

Het CDA is een christendemocratische en centrum-rechtse partij. Zij hebben een aantal waarden: rentmeesterschap, gespreide verantwoordelijkheid, publieke gerechtigheid en solidariteit. Het CDA vindt de onderlinge verbondenheid tussen mensen belangrijk, en ze hechten waarde aan familie en gezin.

Christendemocratie - gespreide verantwoordelijkheid en familiewaarden - rentmeesterschap

De kiezers van het CDA kunnen op de volgende manier worden gepresenteerd:

Maar liefst 60% van de kiezers op het CDA is ouder dan 65+, er zijn meer oudere stemmers dan bij andere partijen. Vraag: je komt een hoogopgeleide 65+-er tegen die woont in een dorp: past deze persoon bij het beeld dat je krijgt van deze bron van een CDA-stemmer?

Partij voor de Vrijheid (PVV)

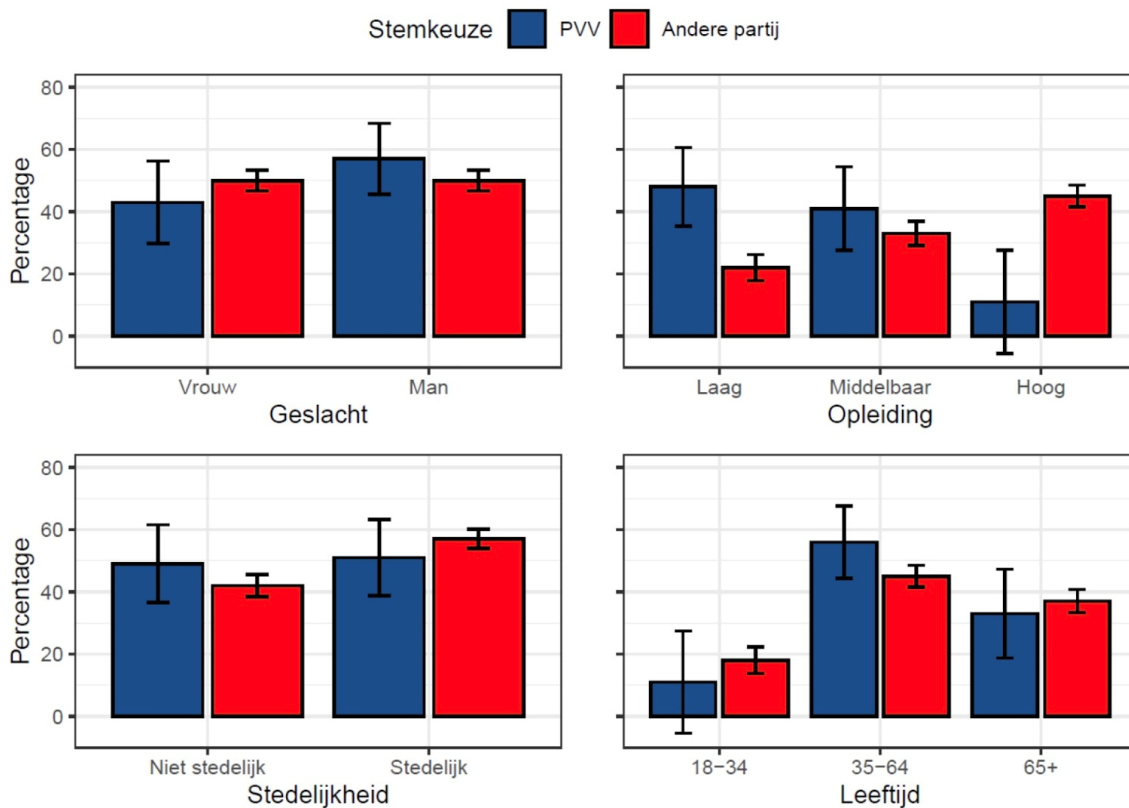

Lijsttrekker: Geert Wilders

De PVV staat vooral bekend om de prominente leider Geert Wilders en om het standpunt over immigratie wat de partij heeft. Veiligheid, cultuur en zorg vindt de PVV belangrijk. De PVV ziet graag een sterk, soeverein, sociaal en trots Nederland.

Vrijheid

Het 'electoraat' van de PVV, daarmee worden de kiezers die op de PVV stemmen bedoeld, ziet er zo uit:

Op veel vlakken verschillen PVV-stemmers nauwelijks met stemmers op andere partijen. Vraag: Kun je zeggen dat een doorsnee kiezer van de PVV waarschijnlijk een 35-64 jarige man is met een lagere opleiding die woont in de stad?

Democraten 66 (D66)

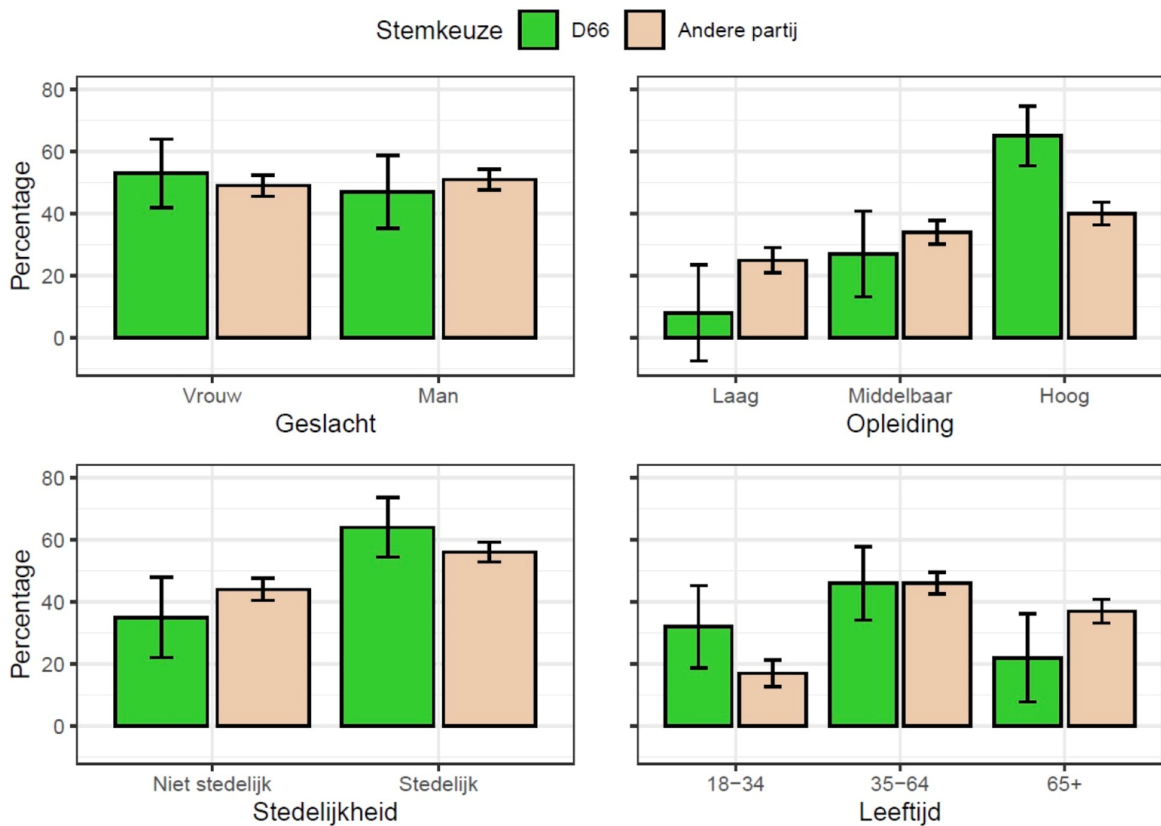

Lijsttrekker: Sigrid Kaag

D66 is een partij die staat voor persoonlijke vrijheid. Het is een progressieve partij die de individuele keuzevrijheid erg belangrijk vindt. Dat - individuele keuzevrijheid - is bijvoorbeeld te zien aan een standpunt over 'voltooid leven' waarbij ouderen kunnen kiezen om hun leven te beëindigen als ze dat nodig vinden.

Sociaal-liberaal - persoonlijke keuzevrijheid - progressief

Dit zijn de kiezers van D66:

65% van de kiezers van D66 is hoogopgeleid. Vraag: er: stemmen meer jongeren op D66 dan gemiddeld bij de andere partijen. Klopt dat?

GroenLinks (GL)

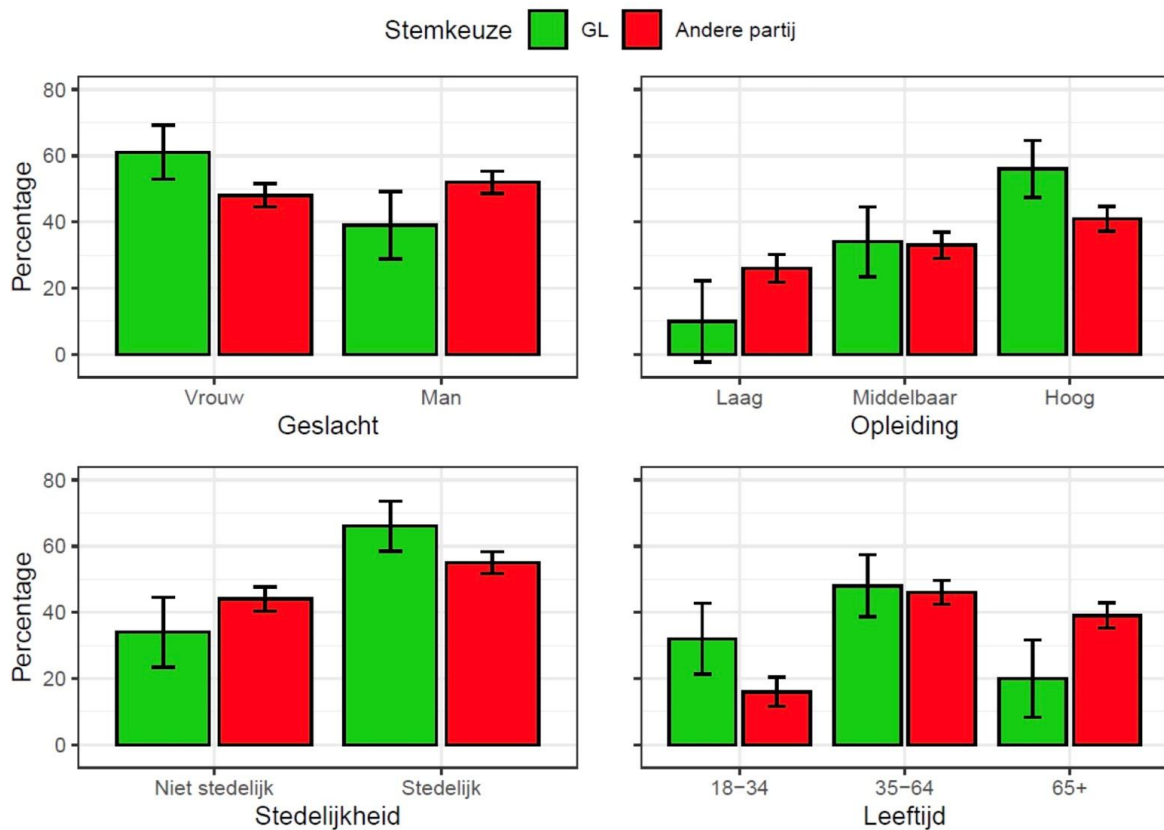

Lijsttrekker: Jesse Klaver

De partijnaam van GroenLinks toont meteen aan waar de partij voor staat 'Groen' staat voor klimaat, erg belangrijk vindt de partij de aanpak van de klimaatcrisis 'Links' staat voor gelijke rechten en ingrijpen van de overheid om armoede te bestrijden.

Sociaal-democratisch - ecologisch - progressief

Wie er op GroenLinks stemt, zie je hier:

Er stemmen vooral veel vrouwen op GroenLinks. Vraag: een doorsnee GroenLinks stemmer is een hoogopgeleide, jonge vrouw die in een stad woont. Waar of niet waar?

Socialistische Partij (SP)

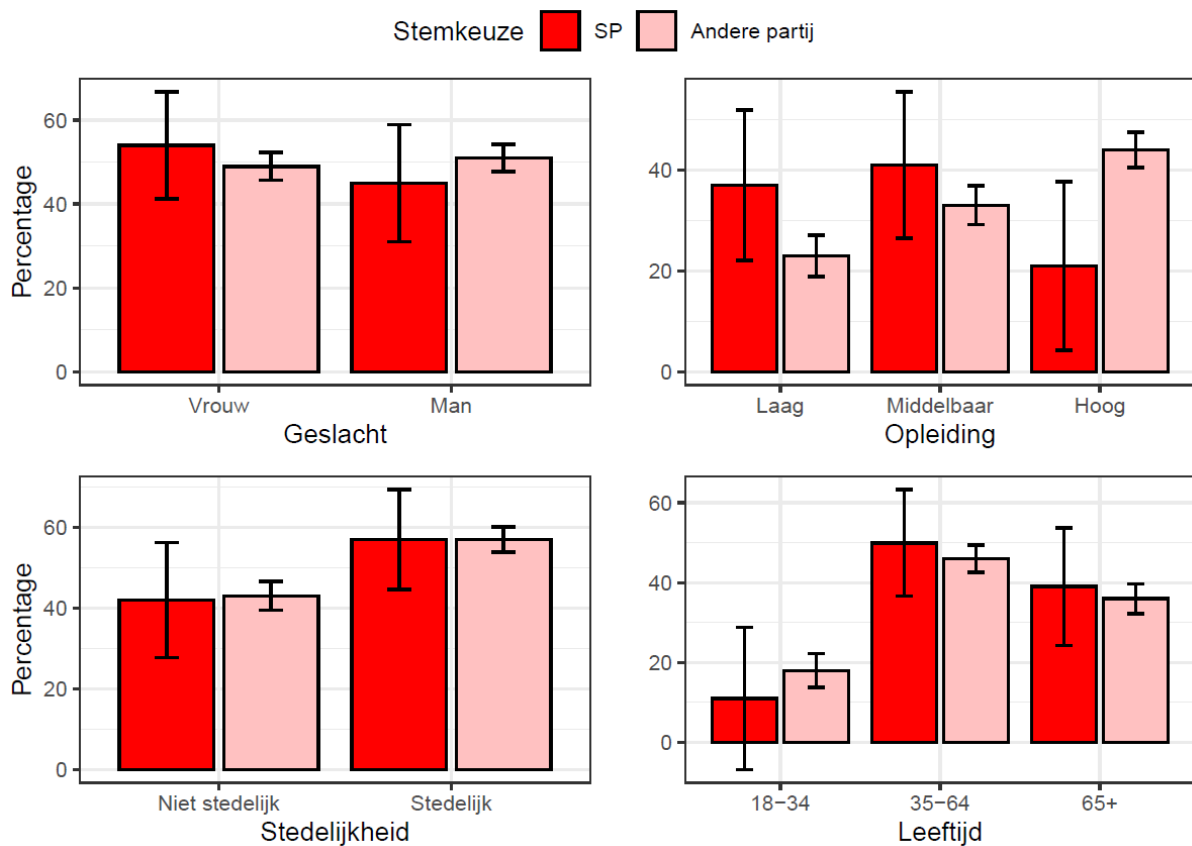

Lijsttrekker: Lilian Marijnissen

De SP zet gelijkheid voorop. Ze willen alles eerlijk delen. Dat wil zeggen: degenen die meer geld verdienen betalen meer belasting zodat degenen die minder geld verdienen meer te besteden krijgen. Het eigen risico in de zorg moet worden afgeschaft en uitkeringen moeten hoger.

Socialisme - gelijkheid

Dit zijn de achtergronden van de SP kiezers:

Vraag: zijn de kiezers van de SP zijn gemiddeld lager opgeleid dan de kiezers van andere partijen?

Partij van de Arbeid (PvdA)

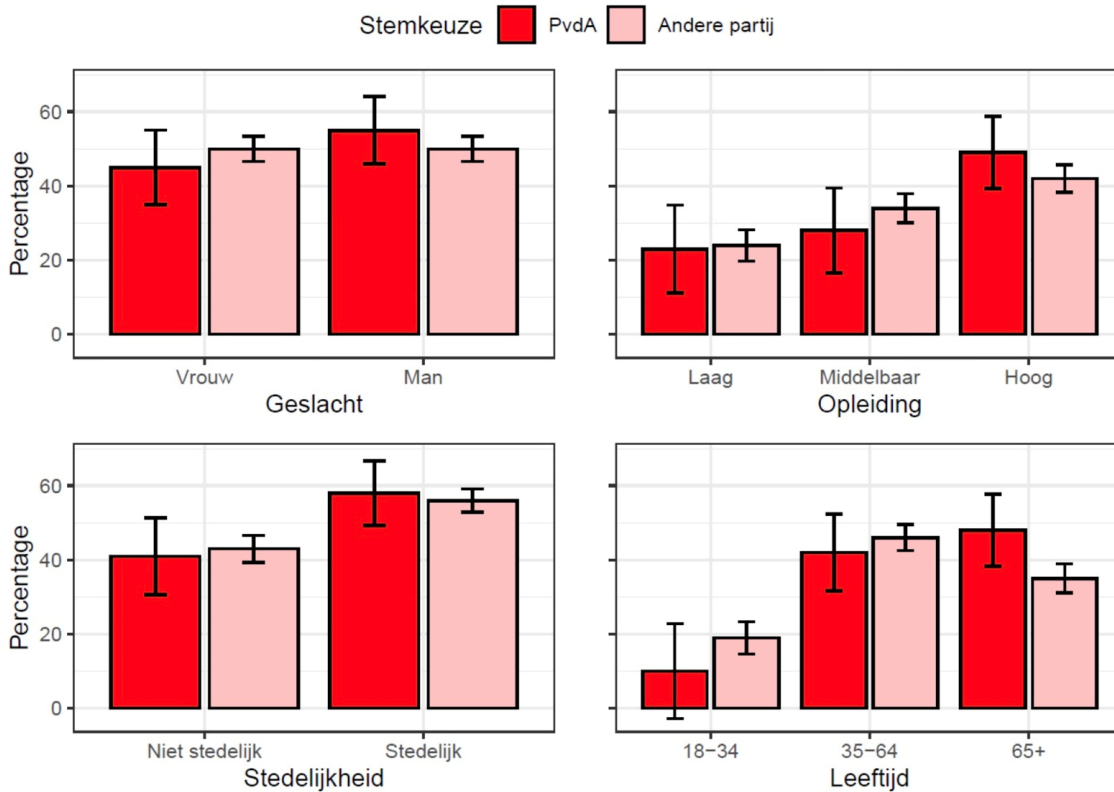

Lijsttrekker: Lilianne Ploumen

De PvdA ziet grote verdeeldheid en ongelijkheid in Nederland. Er moet voldoende zekerheid zijn als mensen hun baan verliezen, oftewel er moet voldoende bestaanszekerheid zijn. Grootverdieners, bijvoorbeeld multinationals, en vervuilers moeten meer belasting betalen zodat problemen zoals armoede en milieuvervuiling opgelost kunnen worden.

Sociaal-democratie - gelijkheid

De PvdA trekt kiezers met de volgende achtergrond:

Met de grafieken kun je zeggen dat er nauwelijks verschil tussen mensen die op de PvdA stemmen dan op mensen die op een gemiddelde andere partij stemmen. Vraag: toch is er 1 duidelijk verschil als we kijken naar de leeftijd. Kun je zeggen dat bijna de helft van de kiezers van de PvdA ouder is dan 65+?

ChristenUnie (CU)

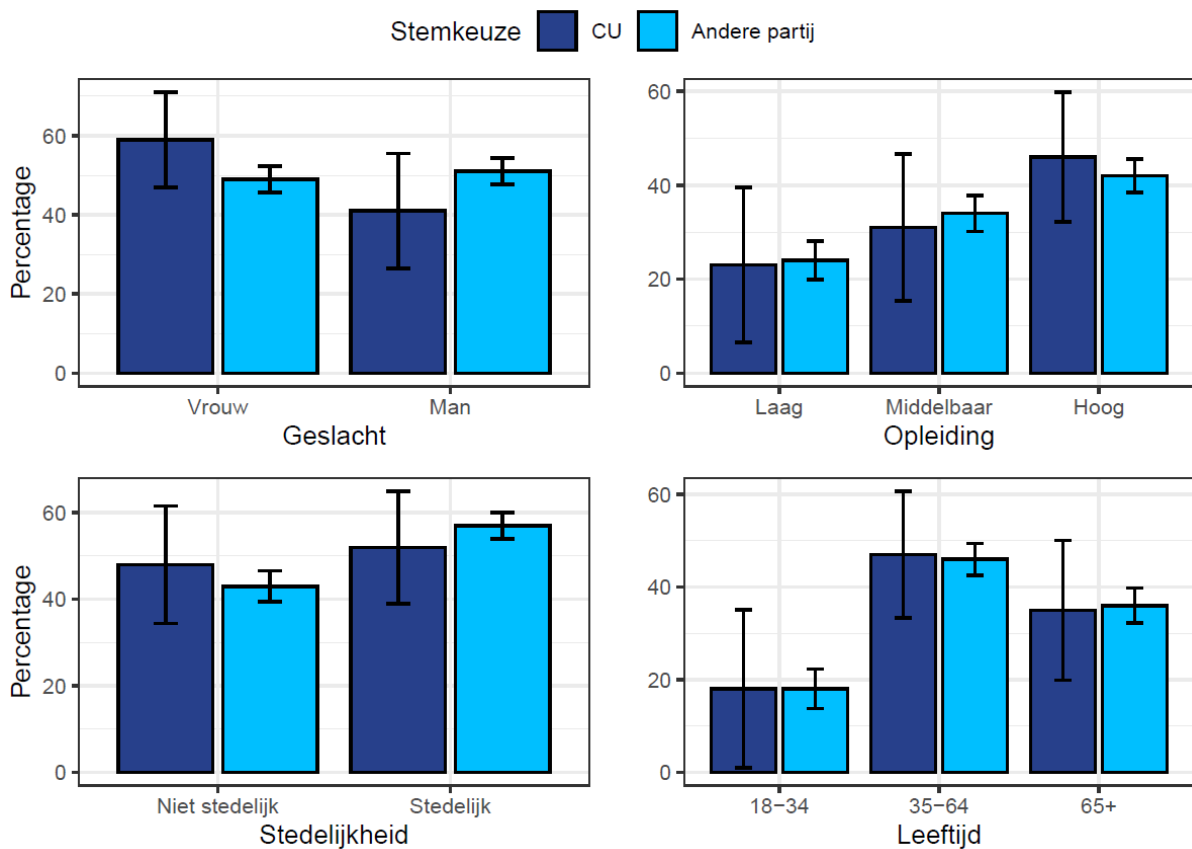

Lijsttrekker: Gert Jan Segers

Gedeelde waarden, familie en gezin, rechtvaardigheid en beschermwaardigheid van het leven zijn onderwerpen waar de ChristenUnie voor staat. Het is een partij die zichzelf liever niet als 'links' of 'rechts' neerzet, maar als 'sociale partij'. Duurzaamheid en bijbelse waarden is een belangrijk uitgangspunt.

Christendemocratisch - gedeelde waarden - naastenliefde

De kiezers van de ChristenUnie zien er zo uit:

Van de kiezers van de CU is 60% vrouw en 40% man. Vraag: heeft de ChristenUnie meer kiezers uit niet-stedelijke gebieden dan andere partijen?

Forum voor Democratie (FvD)

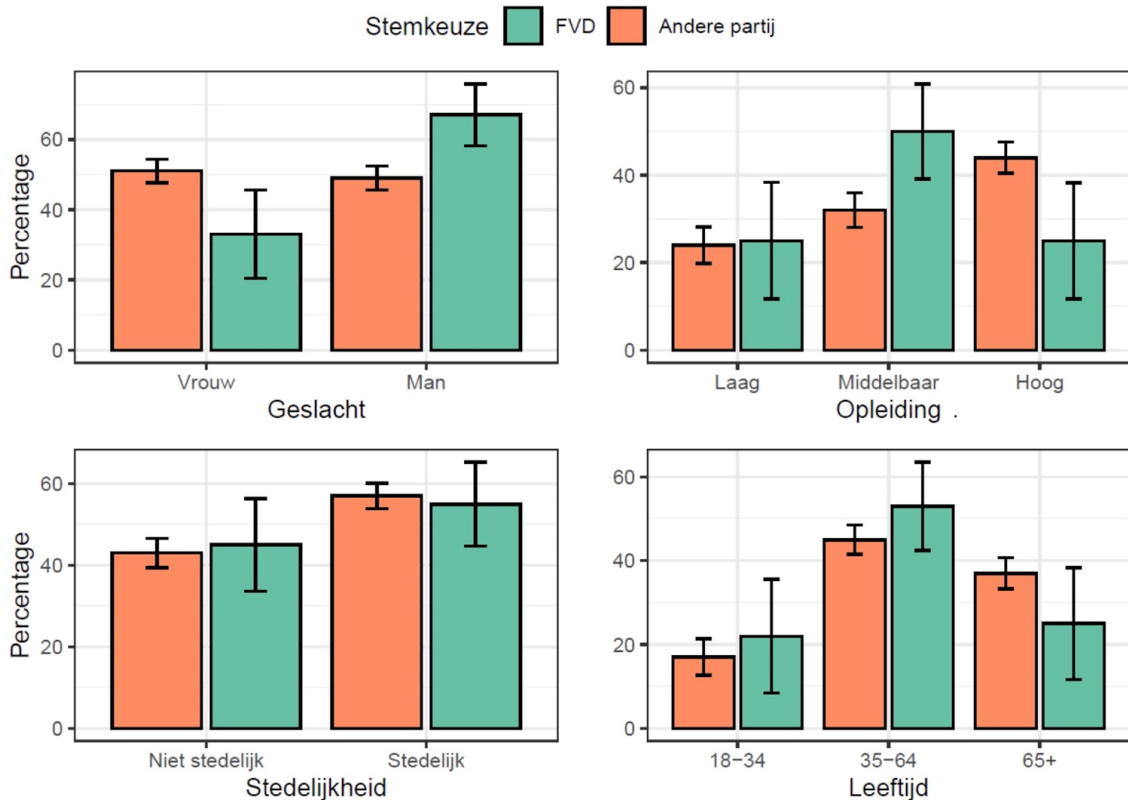

Lijsttrekker: Thierry Baudet

Forum voor Democratie vindt dat ons huidige politieke systeem niet meer aansluit bij deze tijd en wat de kiezers willen. Ze willen geen lockdown meer. Forum voor Democratie wil het liefst uit de EU en wil graag dat Nederland zelf bepaalt over integratie. Zittende politici die onderling de banen verdelen, noemt Baudet 'het partijkartel' en dat wil hij breken.

Vrijheid

Het electoraat van de FvD ziet er zo uit:

De FvD is populairder onder mannen dan onder vrouwen. Vraag: is de doorsnee kiezer van de FvD een man tussen de 35-64 jaar, die woont in de stad en een gemiddelde opleiding heeft?

Partij van de Dieren (PvdD)

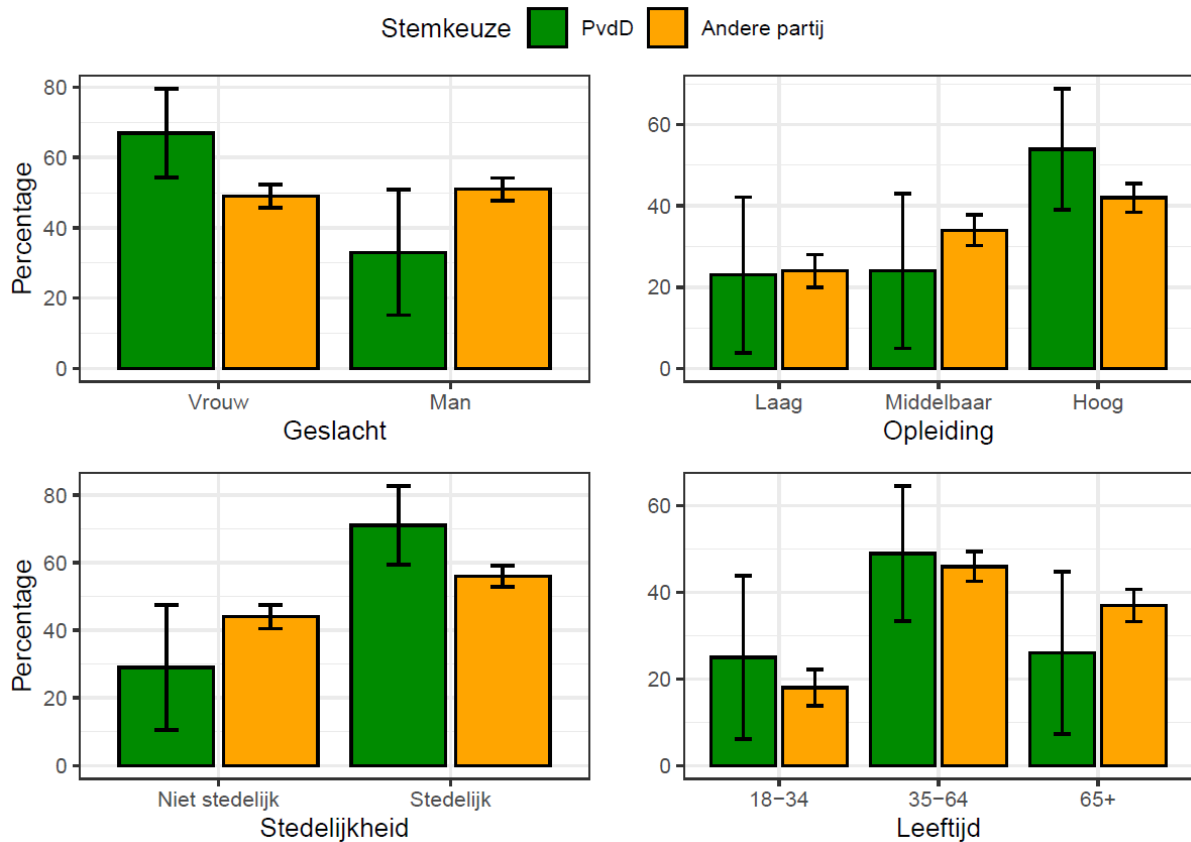

Lijsttrekker: Esther Ouwehand

De Partij van de Dieren zet niet alleen de mens centraal maar alle bewoners op de aarde, dus daarmee ook de dieren. Ze zetten zich in voor dierenrechten, natuur en milieu en zij maken zich met name hard tegen de bio industrie.

Gelijkheid - dierenrechten

De kiezers van de Partij van de Dieren zijn:

Een kiezer van de PvdD is vaker vrouw dan man. Vraag: een doorsnee stem op de PvdD komt van een hoogopgeleide, stedelijke vrouw in de leeftijd 18-64. Klopt dit?

Staatkundig Gereformeerde Partij (SGP)

Lijsttrekker: Kees van der Staaij

De SGP is een conservatieve partij die erop vertrouwt dat God regeert. Het behouden van bepaalde Nederlandse tradities maken de christelijke wortels zichtbaar.

Conservatief - christendemocratisch

50PLUS

Lijsttrekker: Liane den Haan

50Plus wil een gelijke positie voor ouderen. De partij komt op voor de belangen van ouderen. Onderwerpen die ouderen aangaan, zoals pensioenen en het zorgstelsel, zijn met name belangrijk bij 50Plus.

Gelijkheid - ouderen

DENK

Lijsttrekker: Farid Azarkan

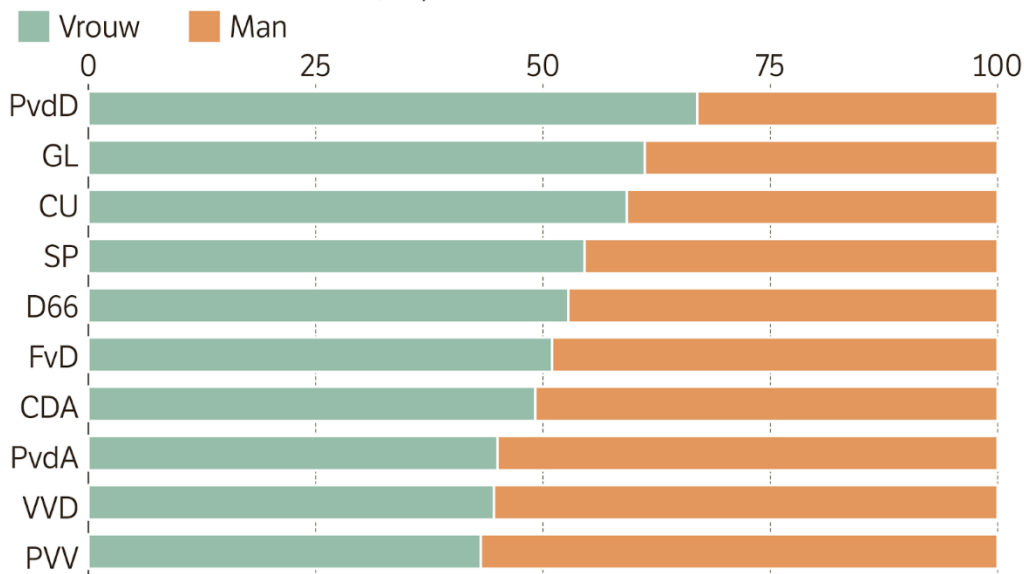
Antidiscriminatie en inclusiviteit zijn belangrijke thema's voor de partij DENK. Tegengaan van racisme is een belangrijk speerpunt van de partij. Ze willen Nederland eerlijker en rechtvaardiger.

Gelijkheid - diversiteit

Je zag net al wat grafiekjes verschijnen over wie op welke partij stemt. Daarom even een vraag tussendoor: ben jij een jongen of een meisje? Check hieronder in de grafiek of de uitslag van jouw stemhulp ook overeenkomt met de informatie uit de grafiek.. Ben jij een vrouw en is de meerderheid van de kiezers van jouw partij ook een vrouw? Of ben jij een man en is de meerderheid van de kiezers van jouw partij ook een man?

Enne.. misschien kun jij iets zeggen over links en rechts. Bijvoorbeeld: Vrouwen stemmen vaker op een linkse partij en mannen op een rechtse. Zoals je ziet, klopt die stelling niet altijd, maar gaat het vaak ook wel op. Het klopt bijvoorbeeld wel voor partijen zoals PvdD, GL, SP, D66, CDA en VVD.

Geslacht van de achterban, in procenten

NRC 200221 / RL / Bron: Matthijs Rooduijn (UvA), LISS panel

Om een korte samenvatting te geven in een overzichtelijk schema:

afkorting	PvdD	SP	GL	50+	DENK	PvdA	CU	D66	CDA	VVD	SGP	FvD	PVV
afkorting	Ecologisch	Socialistisch	Ecologisch	Sociaal-democratisch	Sociaal-democratisch	Sociaal-democratie	Christen-democratisch	Progressief en liberaal	Christen-democratisch	Liberalisme	Conservatief christen democratisch	Vaak rechts-populistisch genoemd	Vaak rechts-populistisch genoemd
uitgangspunten	Dierenrechten, natuur en milieu	Economische gelijkheid	Klimaat, eerlijk delen en goede zorg	Belang van ouderen	Culturele gelijkheid	Bestaanszekerheid en gelijkwaardigheid	Naastliefde en godsdienstvrijheid	Persoonlijke keuzevrijheid	Gespreide verantwoordelijkheid en rentmeesterschap	Economische vrijheid en eigen verantwoordelijkheid	Eigen verantwoordelijkheid en Nederlandse christelijke tradities	Nederlandse cultuur, economische vrijheid en inspraak	Nederlandse cultuur en de-islamisering
belangrijke waarden	Gelijkheid (dierenbelangen)	Gelijkheid	Gelijkheid	Gelijkheid (ouderenbelangen)	Gelijkheid	Gelijkheid	Gemeenschapszin	Vrijheid	Gemeenschapszin	Vrijheid	Gemeenschapszin	Vrijheid	Vrijheid
Bekend als of bekend van?	Tegengaan bio industrie / dierenrechten	De zorg is geen markt / tegengaan ongelijkheid	€10.000 naar elke jongere / aanpakken klimaatcrisis	Passend pensioen en AOW	Diversiteit / inclusiviteit / acceptatie	Fatsoenlijke werkomstandigheden en salarissen	Beschermen van ongeboren leven / waardig ouder worden	Onderwijspartij / partij voor mèèr Europa	Familiewaarden \ Het gezin voorop	Minder belastingen	Geen koopzondagen/ huwelijk tussen man en vrouw	Referendum / partijkartel	Anti-immigratiebeleid
Naam verkiezingsprogramma	Plan B: idealisme is het nieuwe realisme	Stel een daad	Tijd voor nieuw realisme	De kracht van PLUS	DENK anders	Een eerlijkere, andere richting	Kiezen voor wat echt telt	Een nieuw begin	Nu doorpakken	Samen aan de slag	In Vertrouwen	Stem Nederland terug	Het gaat om u

Je hebt met maatschappijleer, en misschien ook al wel met maatschappijkunde of maatschappijwetenschappen, geleerd dat partijen vaak onderverdeeld worden in 'links' en 'rechts'. Maar dat zijn lastige begrippen. Dat komt omdat een partij niet altijd strikt 'links' of 'rechts' is. Soms kan een partij bijvoorbeeld heel 'links' denken over zorg maar een 'rechts' over immigratie. Het is daarom lastig om alle partijen in te delen in 'links' of 'rechts'.

Zoals je al zag en misschien ook al wel weet, zijn er veel politieke partijen. Voordat er verkiezingen zijn, staan er vaak nog meer partijen op. Die willen dan ook een zetel behalen, zodat ze in de Tweede Kamer komen. In 2021 wilden er een [recordaantal partijen](#) meedoen aan de verkiezingen.

Politici willen politiek ook graag aantrekkelijk maken voor jongeren. Ze willen namelijk jongeren ook graag bij de politiek betrekken. Daarom gingen voor de verkiezingen in 2021 jongeren in gesprek met de lijsttrekkers van een groot aantal van de verkiesbare partijen. Het ging vooral over de onderwerpen die jongeren interessant vinden: klimaat, leenstelsel, woningmarkt en corona. Hieronder zie je hoe de partijen denken over de vragen die ze van jongeren aan hen gesteld kregen:

Mark Rutte (VVD) praat over het [tekort aan huizen voor jongeren](#). Voor veel jongeren die een huis willen huren of kopen is geen huis beschikbaar. Ook weten hoe hij denkt over [jongeren die depressief zijn](#)? Of over de [jeugdzorg](#)? Of [klimaat](#)?

Lilianne Ploumen (PvdA) en Wopke Hoekstra (CDA) praten over oplossingen voor [kanker, obesitas en alzheimer](#). Wat kunnen we eraan doen, volgens de partijen? Ook weten wat zij over het [huizentekort](#) vinden? Of over hoe de [banen in de zorg](#) aantrekkelijker worden gemaakt voor mensen? En hoe gaan ze ervoor zorgen dat onze cultuur niet verdwijnt?

Gert-Jan Segers en Sigrid Kaag praten bijvoorbeeld over het [WK in Qatar](#). De stadions zijn gebouwd onder hele slechte arbeidsomstandigheden voor de werkenden daar. En Sigrid Kaag (D66) en Gert-Jan Segers (ChristenUnie) praten over het terugbrengen van de [basisbeurs](#). Wil je nog wat horen over [discriminatie op de woningmarkt](#)? Of over wat de partijen vinden van [kernenergie](#)?

Esther Ouwehand (PvdD) en Kees van der Staaij (SGP) praten over [brede brugklassen](#). Dat betekent dat de CITO toets niet meteen alles bepalend is welk niveau je gaat doen maar dat je ook nog wat langer in de brugklas de tijd krijgt. En wat is hun oplossing voor [racisme](#)? En een vraag die de SGP vaak krijgt gaat over het homohuwelijk, want het homohuwelijk willen ze niet stimuleren. Benieuwd waarom? Luister [hier](#) naar het antwoord.

Is zo'n debat nou spannend om te doen voor de lijsttrekkers? Ja, zien we [hier](#) op het filmpje van Jesse Klaver (GL) bij RTL Late Night. Het is al een wat ouder filmpje, maar vanaf 30 (t/m 1:17) seconden zie je hoe politici ook mensen zijn en dat de spanning eraf glijdt na een debat.

Welke verkiezingsposter spreek jou het meest aan? Scroll [hier](#) door de verkiezingsposters van de grootste partijen. Verkiezingsposters schijnen [0.0 effect](#) te hebben op het stemgedrag maar zijn wel goed om ons te herinneren dat er verkiezingen zijn. In 2017 was de opkomst voor de Tweede Kamer verkiezingen 81,9%. Zou dat in 2021, nu we ook allemaal ons zegje willen doen over corona, hoger worden? Wat denk jij?

Er worden ook veel filmpjes gemaakt over politici. Partijen maken zelf vaak filmpjes met sterke punten van de partij of van hun fractievoorzitter. Ook wordt er vaak **satire** gemaakt. Dat is juist een spottend filmpje, vaak gemaakt door een politieke tegenstander of door de media. Hierbij enkele filmpjes.

Bijvoorbeeld Arjen Lubach in zijn programma 'Zondag met Lubach' over [de kleding van Mark Rutte](#), een [carnavalslied over Wopke Hoekstra](#) of grapjes op Twitter als een politicus zoals [hier](#) Jesse Klaver een foutje maakt in een debat. In de media is van alles te vinden, dat komt omdat we in Nederland vrije media hebben.

Kun jij ook leuke filmpjes vinden op YouTube? Allicht verschijnen er straks nieuwe filmpjes aan de zijkant van je YouTube kanaal. Over elke politicus zijn er wel filmpjes te vinden!

Ps: wees altijd op je hoede voor algoritmes en filterbubbels. Als je filmpjes hebt gezien van 1 partij, dan zie je dat steeds terug in je timeline. Dat kan beïnvloedend werken. Kijk daarom ook eens iets van andere partijen. Meer weten over algoritmes en filterbubbels? Kijk hier de Netflix docu '[Social Dilemma](#)'.

[Deze](#) politici die op Instagram zitten, zeggen niet in te spelen op algoritmes. Wat denk jij, doen ze dat echt niet? Over Instagram gesproken.. veel politici hebben ook Instagram. Zoek de politici die jij kent eens op, wat vind je van hun Insta? Zijn ze het volgen waard? Misschien vind je [Check je Stem](#) wel het volgen waard. Zij laten per onderwerp zien of politieke partijen voor of tegen zijn.

Als afsluiter nog een klein [filmpje](#) over wat er na de verkiezingen gaat gebeuren. Dan gaat de partij die de meeste zetels heeft behaald kijken met welke andere partijen zij samen wil werken om een regering te vormen. De coalitieonderhandelingen kunnen dan beginnen! En wie weet, staat er over een tijdje een nieuw kabinet op de bordesfoto!

